

Natu exinsece per plures species: sed solum quod sit perfectibile aptitudinaliter: bene verum est tamen esse aliquod discrimen inter genus, & species, si primum intentionaliter considerentur: nam generi magis connotatur est aptitudo ad plures species: quam speciei ad individua: quia natura generica est quid incompletum, & imperfectum: atque adeo magis petit plures actus specificos, per quos essentialiter perficiantur species vero quid completum est: & quia materialiter contrahitur, ideo unum individuum totam eius rationem exaurit, & aliorum pluralitatem non requirit: cum hoc tamen stat, ut haec duas intentiones generis, & speciei, requirant multa inferiora actu cognita, quae sint apta existere: licet actu à parte rei non existant: nec existere possint.

ARTIC. II.

An genus, vniuersale, & tatum relatione, respicit omnes species?

Ex precedente Articulo præsens originem ducit: ex eo enim, quod genus est relatum, & pro termino multas species habet, optime deducitur dubium: an omnes eas vniuersaliter, vel pluribus relationibus respiciant? Quod quidem difficultas non solum de genere, sed de ipso vniuersali in communione, & de quolibet in particulari, respectu suorum inferiorum, moueri potest: & quod pluribus relationibus species respiciat suadetur primo, ad multiplicationem terminorum, multiplicantur relations (ut cum Doct. capit. de relatione dicimus) ergo ad multiplicationem inferiorum, multiplicantur relations in vniuersali; quodcumque illud sit.

1. Argum. Secundo, genus respiciens tres, aut quatuor species, refertur ad illas relatione rationis: ergo corrupta vna, definit referri ad illam: sed cum hoc adhuc refertur ad alias: ergo non est ea dem relatio, quae respicit omnes.

Terium. Tertiù, si genus vniuersale relatione refertur ad plures species, sequeretur, quod simul posset esse genus, & non esse genus: consequens est absurdum: ergo sequella probatur: relationes sunt simul natura: & posita se ponunt, & pereempta se permutant: ergo posita una species, ponitur genus, & illa destruit, destruitur & illud: sed potest destrui una species, alia remanente in esse termini, ad quam genus etiam refertur: ergo simul potest esse genus, & non genus.

2. Notandum. Pro intelligentia notandum primo: quod terminus relationis in communi (sive sit relatione realis, sive rationis) est duplex: inadæquatus, & adæquatus: ille est, qui totam latitudinem relationis non terminat: iste autem, qui adæquatus illam terminat: patet exemplum in albedine, & colore, respectu potentia visiva: nam sicut albedo est obiectum inadæquatum, & partiale; & color est obiectum adæquatum, respectu talis potentia: sic in proposito de relatione, & eius termino est dicendum.

Secundo notandum: quod quando intellegitur comparatio aliquam naturam communem ad sua inferiora subiectibilia; ex qua comparatione actua manet comparatio passiva in inferioribus comparatis, quae est ratio fundandi relationem rationis: sive supra vidimus; cognoscit (salem in confuso) omnia talia inferiora, tali quam terminos naturæ superioris, sive sine in seru natu, siue non, vt vidimus Articulo precedentem.

Dicendum primo. **Genus**, & quodcumque aliud vniuersale, vniuersale, & eadem relatione potentiali, referuntur ad plura inferiora: hæc apud omnes, maxime apud nos, debet esse certa, quam sic primo ostendo: genus si formaliter genus, & vniuersale, per comparisonem intellectus, quae cognoscit illud in ordine ad suas species: sed per istam comparisonem non resultat in ista natura, nisi vniuersale relatio, qua omnes species respicit: ergo: probo minorem: nam vbi est tantum vniuersale ratio fundandi, tantum est vniuersale relatio: sed ex comparatione actua intellectus, in natura comparata, tantum datur vniuersale comparatio passiva, quae est ratio fundandi generationem: ergo talis natura comparata, vniuersale relatione, respicit plura.

Secundo, relatio singularitatis distinguuntur à relatione vniuersalitatis: quia illa tantum terminatur ad unum: & ista terminatur ad plura: ergo genus per unam relationem vniuersalitatis respicit omnia sua inferiora.

Confirmatur: generitas est forma vniuersalis: ergo per eam constitutur formaliter in esse talis: sed de intrinseca ratione vniuersalis est, quod respicit plura: ergo per illam vniuersalem relationem respicit plura.

Tertiù, si genus pluribus relationibus respicit omnes suas species: vel quilibet illarum denominat illam naturam formaliter genus, vel non? Si primum: ergo per illam constitutur genus formaliter in esse generis: ac per consequens, cum respectu ad plures species, & prædicabile de illis: hoc enim est de ratione generis: si secundum dixeris: ergo nec omnes simul: patet consequentia: quia relatio singularitatis ex se non est vniuersalis constitutiva: quamvis enim in una re sint plures relations singularitatis, per omnes illas non constitutur in esse vniuersalis: ergo, si quilibet generitas ex se non est constitutiva generis formaliter in esse vniuersalis: nec omnes simul.

Confirmatur: & sumo unam relationem, quae est in genere, qua respicit unam speciem: tunc sic: vel per illam relationem præcisè respicit genus hanc speciem, tanquam vniuersale: vel non? si primum: ergo respicit illam, per eam relationem, tanquam quid commune alias, speciebus: & habeo intentum: si secundum: ergo respectu illius non est vniuersale: si quidem non respicit eam, tanquam alias etiam communicabile.

Dicendum secundo: relatio actualis, quae genus actu est, vel prædicatur, non est vna numero, sed multiplex, secundum multiplicitatem prædicationum actualium: hæc probatur,

2. Not.

1. Conclus.

2. Conclus.

&

& declaratur exemplo materia prima, in qua tantum est vna numero relatio potentialis ad omnes formas, quas potest recipere: relatio vero actualis fundata in unione, & informacione, variatur ad variationem formarum: sic in proposito: habitudo potentialis, seu aptitudinalis, generis ad species est vna: actualis vero fundata in actuali unione intelligibili, variatur secundum variationem prædicationum, & subiectorum, quibus vniatur.

Ad primam

Ad argumenta, ad primum distinguo antecedens: de relationibus, quae in superioritate, & communitate non constitutur; verum est: secus de istis relationibus, de quarum intrinseca ratione est respicere pro termino adæquato plura, ut plura: quia vnum inferius non exhaustit totam earum potentialitatem, & ideo totam earum latitudinem adæquate terminare nequeunt.

Ad secundam

Ad secundum dico: quod licet vna species, quoad esse reale corrumperatur, manet tamen in esse cognito, & objectivo, quod sufficit, ut ad eam relatione rationis referatur: & per hoc ad tertium respondeatur: manent enim species illæ in esse cognito, & objectivo.

Ad tertium.

Tex. com.
430

cap. 7.

Ad oppositum est Porphyrius.

Dicendum: quod conuenienter ponitur: quia prædicari diuiditur in prædicari in quid, & in quale, tanquam per primos prædicandi modos: igitur per illa descendit vniuersale in species: genus autem non prædicatur in quale: igitur in quid.

Intelligentum: quod prædicari in quid est prædicare essentiam per modum esse: hoc conuenit generi: quia genus accipitur à parte materiali, & ideo prædicat essentiam per modum substantiarum, qui est modus essentia. Per oppositum autem differentia accipitur à parte formalis: & ideo prædicat essentiam per modum informantis, & qualificantis: & ideo in quale.

Nota: quod qualitas, quae est prædicamentum: prædicatur in quale absoluete: sed differentia substantialis prædicatur in quale quid: ex hoc enim quod importat formam, prædicatur in quale: sed ex hoc quod importat substantiam, prædicatur in quid: ideo ratione totius dicitur prædicari in quale quid. Unde patet differentia prædicandi inter qualitatem, & differentiam, quae diueritas prædicandi sumitur à diuersis modis essendi qualitatis, & differentia substantialis: ut patet.

Contra solutionem questionis: si prædicari in quid est prædicari essentiam, per modum essentie: ergo hæc est prædicatio in quid homo est lapis.

Item: si prædicari in quid est prædicare essentiam per modum essentie: & illud non est vnuocum rebus d'uerloru gen-

M. 2. ruma

VÆRITVR, de
hac tertia particula
definitionis, gene-
ris, scilicet, in quid,
utrum conuenienter
ponatur? Quod
non videtur: quia
illud prædicatur in
quid, per quod conuenienter respon-
detur ad interrogationem factam per
quid; ut patet ex probatione Porphy-
ri: tale non est genus hic definitum:
quia sive queratur de re, sive de inten-
tione speciei, non conuenienter respon-
detur per genus, ut denotat in-
tentio: & tamen genus sic sum-
ptum diffinitur hic: ut dictum est
prius.

rum: quia nec essentia: igitur hæc particula, in quid, non conuenit rebus diversorum generum: ergo nec genus hæc diffinitum est vniuocum omnibus illis generibus.

Dico: quod prædicari in quid est prædicare essentiam subiecti, per modum essentiaz: & quod lapis, vel aliud disparatum, non prædicat essentiam hominis, per modum essentiaz: quia non predicatur de homine: nam illo modo tantum superius, & commune, prædicatur de contentis sub illo: & de illis est manifestum.

Ad secundum potest concedi: quod prædicari in quid est prædicare essentiam, per modum essentiaz: & hoc est vniuocum; licet essentia non sit vniuoca: quia sufficit essentiam similiter se habere hic, & ibi, ad prædicari vniuocè: quia prædicari dicit habitudinem.

Ad primum argumētū dico: quod duplex est Quæstio de specie sumpta pro intentione: quam conclusionem probat: tum auctoritate Porphyrii: tum etiam quia ratio vniuersalis est prædicari de pluribus, quæ diuiditur per, in quid, & in quale, tanquam per primos modos prædicandi: sed genus est species vniuersalis, & non prædicatur in quale, ergo in quid. Et ne dubitet alius de hac conscientia, explicat, quid sit prædicari in quid, & in quale, de quo iam supra quæst. vniuers. legere rat: explicat etiam quomodo differentia essentiales dicatur in quale prædicari: & discrimen, quod inter ipsam, & prædicamentum qualitatis, versatur, quod aſsignat Aristot. quinto Metaphys. text. comment. 19. Obijcit contra suam explicationem, & solvit obiectiones: tandem solvit argumenta in principio Quæstionis posita: quæ omnia in littera patent: & ut magis elucideant sequentem Articulum mouere decreuimus.

Ad secundum dicitur: quod differentia non prædicatur in quid de aliquo, respectu cuius est differentia: sed respectu cuius est genus: sed superior differentia est genus respectu inferioris.

Contra: quia si sic: ergo in omni genere sunt tria generalissima: scilicet, species, & duarum differentiarum.

Item: si differentia inferior sit species: ergo habet propriam differentiam in se, vt genus, & aliam differentiam supra additam: & ita illa differentia, pati ratione, erit species respectu superioris differentiaz: & ista habebit aliam differentiam: & illa alia differentia non potest esse in alio genere: quia tunc non substantia esset prius substantia: ergo sic procedendo infinita erunt differentiae in genere substantiaz: & ita nihil erit cognoscibile: quia non erit deuenire in primam illarum differentiarum.

Ad hoc igitur dicendum, sicut dictum est, quod tota coordinatio differentiarum reducitur ad coordinationem specierum.

Ad tertium principale dico: quod nihil prædicatur in quid de illo, respectu cuius, est accidens, sed respectu cuius, est genus: vt color non prædicatur de substantia in quid: sed de albedine, respectu cuius est genus.

Summa textus.

Ver definitionis generis expositione non imponat, circa ultimam eius particulam, videlicet, in ea quod quid, agitat Doctor hanc quæſtionem: vnuſcilect, conuenienter in ea ponatur: partem negatiuam tribus argumentis suadet, quæ ſatis claret in textu: sed illis non obſtantibus partem affirmatiuam ſuſtinendo hanc conuincionem aſsignat.

Conclusione.

Particula in quid, conuenienter ponitur in generis definitione: quam conclusionem probat: tum auctoritate Porphyrii: tum etiam quia ratio vniuersalis est prædicari de pluribus, quæ diuiditur per, in quid, & in quale, tanquam per primos modos prædicandi: sed genus est species vniuersalis, & non prædicatur in quale, ergo in quid. Et ne dubitet alius de hac conscientia, explicat, quid sit prædicari in quid, & in quale, de quo iam supra quæst. vniuers. legere rat: explicat etiam quomodo differentia essentiales dicatur in quale prædicari: & discrimen, quod inter ipsam, & prædicamentum qualitatis, versatur, quod aſsignat Aristot. quinto Metaphys. text. comment. 19. Obijcit contra suam explicationem, & solvit obiectiones: tandem solvit argumenta in principio Quæstionis posita: quæ omnia in littera patent: & ut magis elucideant sequentem Articulum mouere decreuimus.

ART. VNIC.

An prædicari in quid, quod conuenit generi, ſit prædicare essentiam per modum essentiaz?

PRIMA sententia est Laurentij Valla, qui lib. 10. Quæſtionum Dialect. cap. 28. affirmat, genus non diſtingui a differentia per illam particulam, in quid, ſed potius in illa conuenire: ac per consequens prædicari, in quid, non eſt prædicare essentiam per modum essentiaz: vt explicat Doctor: ſi quidem differentia conuenit quæ ſententia probari potest.

Primo, ex septimo Topicorum cap. 2. vbi dicitur: & in eo quod quid eſt, genus, & differentia, prædicatur: ratio eſt: quod diffinitio prædicatur in quid, & explicat quid res ſit: ergo partes illius genus,

Secundum

genus, ſcilicet, & differentia, in quid prædicantur, & explicat quid res ſit.

Secundo, prædicatum essentialē, & quidditatuum, idem ſunt: ſed differentia eſt prædicatum essentialē, & ſignificat quidditatem rei, per modum per ſe ſtantis, & essentiaz: ratione enim ſignificat rationalitatem habens, habens autem rationalitatem eſt aliquid per modum per ſe ſtantis: ergo differentia, & genus, eodem modo, in quid, prædicantur.

Tertius.

Tertius, ſi prædicari, in quid, non potest differentia conuenire, maxime, quia differentia eſt forma determinans, & qualificans: ſed genus etiam eodem modo ſe habet: quia prædicatum ſe habet, vt forma qualificans ſubiectum: ergo, vel genus etiam prædicatur in quale, ſicut & differentia; vel differentia etiam prædicabitur, in quid, ſicut & genus.

Nota.

Notandum ex Doct. hic, & ſupra quæſt. vniuers. & in Theorematibus Theoreticis ſedatu, aliud eſt etiam communis cum Doctore, & probatur: prædicari, in quid, abſolute conuenit realitiati illi, que eſt prima in constitutio- ne quidditatis, ſeu essentiaz: talis eſt genus: ergo illi abſolute, & ſine addito, conuenit, in quid, prædicari: minor, & conſequens, patet: & maior probatur: tum ex Ariftot. quinto Metaphyſi, veſupta: vbi ſic ait: genus eſt, quod in rationibus, primam in eſt, & dicitur in eo quod quid eſt, cuius differentia dicuntur qualitates: & in quarto Topicor. habent theſe verba: Quia nulla differentia ſignificat quid eſt, ſed magis quale quid: & cap. ſexto ſic dicitur: Quoniam differentia quidem qualitatem generis temper significat. Quibus verbis differentia tribuitur prædicari in quid, cum addito, ſcilicet, in quale quid: at generi tribuitur abſolute. Tum etiam, quia priuam fundamentum quidditatis, ſicut primo habet dare eſte, ita primo prædicat essentiam: ac per conſequens abſolute dicitur eſte prædicatum in quid. Vnde licet ha ſint per ſe: homo eſt animal: & homo eſt rationalis, nihilo minus secunda eſt denominativa largifiqua eius prædicatum eſt forma, per modum formæ: prima vero non eſt denominativa: quia eius prædicatum eſt per modum materiae; & id, abſolute quidditativa dicitur: ut optime formalitatem, fol. 193, ergo, &c.

Ad argumenta: ad primū ex Ariftotle reponetur: ipſum tantum velle differentiam prædicari quidditatiōē: vel in quid large, ſeu cum addito, hoc eſt, in quale quid: quod nos etiam faciemur.

Ad secundum, concedo maiorem, & priuam partem minoris: nego autem secundam: nam in differentia concretiva ſumpta non debet attendi connotatum; ſed significatum formale præcise, quod eſt per modum formæ qualificans; & idem non in quid abſolute, ſed cum addito prædicatur.

Ad tertium, diſtinguo minorem: quodlibet prædicatum dicitur forma ſubiecti: quia ſubiectū illi ſubiectū in prædicatione: vt in his: homo eſt animal: homo eſt rationalis: concedo: dicitur autem forma determinans, & actuans aliam partem: nego minorem: hoc enim ſoli differentiae conuenit: quod per quale quid, & non per, in quid, abſolute prolatum, explicatur.

ſumptum, duo requiri: alterum, quod ſit de quiditate ſubiecti: alterum vero, quod ſit per modum ſubstantia, & materia.

Infero tertio, particulam istam, in quid, eſſe aquiuocam in diffinitionibus generis, ſpecieris, ac differentiaz: nam in diffinitione generis, immittitur incomplete, per modum materiae: in diffinitione differentiaz, incomplete per modum formæ: ſubstantia, & materialiter qualificantur: in diffinitione differentiaz, ſubstantia ſumitur complete dicens totam differentiam ultimam per differentias materialias determinabilas.

Dicendum priuam. Particula, in quid, conuenienter in diffinitione generis aſsignata. Eſt cō munis cum Doctore, & in littera eius, ac in ſumma textus probata manet.

3. Coroll.

2. Coroll.

1. Coroll.

Argum.

Ad prima

Ad secunda

Ad tertium

Quæſt.